

Timo Heinonen kok

Lakialoite laiksi rikoslain 21 luvun muuttamisesta

Eduskunnalle

PERUSTELUT

Perusopetuslain 29 §:n, lukiolain 21 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:n nojalla oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Tämä velvoittaa kuntia, kouluja ja oppilaitoksia huolehtimaan väkivallan ja koulukiusaamisen estämisestä kouluissa ja oppilaitoksissa. Suomen laissa koulukiusaamisella ei kuitenkaan ole omaa rikosnimikettä. Tämä osaltaan on johtanut siihen, että kiusaamista ei aina ajatella rikoksena, joten koulukiusaamisen määrittely on jäänyt usein epäselväksi.

Eroja on niin oppilaiden, opettajien kuin vanhempienkin keskuudessa siitä, mitä he pitävät kiusaamisena, mitä koulukiusaamisena ja mitä eivät pidä kiusaamisena. Esimerkiksi toisen loukkaaminen sanallisesti saatetaan joissain tilanteissa kokea vain huonoksi käytökseksi. Määrittelyn ongelmallisuus aiheuttaa myös alueellista epätasa-arvoa. Koulukiusauksen uhriksi joutunut saa joissain kouluissa apua, toisissa taas ei.

Koulukiusaamiselle on olemassa kuitenkin selkeät määritelmät. Koulukiusaaminen on suunniteltua ja harkittua toimintaa, jonka tarkoituksena on loukata toista joko henkisesti tai fyysisesti. Kiusaaminen voi olla suoraa tai epäsuoraa. Koulukiusaaminen ei rajoitu oppilaiden väliseen väkivaltaan, vaan myös opettajat saattavat olla osallisina koulukiusaamisessa. Uhrin tai kiusaajan roolissa lasten ja nuorten keskuudessa monet kokevat satunnaista kiusaamista, mutta varsinaiseksi koulukiusaamiseksi teko on nimettävissä vasta, kun se täyttää koulukiusaamisen tunnusmerkit. Monissa tapauksissa koulukiusaaminen täyttää myös rikoksen tunnusmerkit. Näitä ovat muun muassa laiton uhkaus, kiristys, vapaudenriisto, kunnianloukkaus, pakottaminen ja pahoinpitely. Esimerkiksi rikoslain 27 luvussa on säädetty rangaistavaksi teoksi toisen solvaaminen tai herjaaminen. Lisäksi näihin edellä mainittuihin rikoksiin yllyttäminen ja avunantaminen on rikos.

Rikosvastuukärajana Suomessa on 15 vuotta, eli sen iän täyttäneet voidaan tuomita rikoksesta rangaistukseen. Jos kiusaamiseen on syllistynyt useampi kiusaaja, lain mukaan heitä kaikkia rangaistaan rikoksen tekijöinä. Myös yllyttäjä voidaan tuomita, kuten rikoksen tekijä. Alle 15-vuotiaiden kohdalla rikosvastuullisuuden ikäraja ei täyty, joten heidän kohdallaan asia käsitellään kunnan sosiaaliviranomaisten kanssa. Sen sijaan vahingonkorvausvastuulla ei ole ikärajaa, joten myös alle 15-vuotias kiusaaja voidaan tuomita maksamaan vahingonkorvausta kiusaamisen uhrielle, jolle on aiheutettu vahinkoa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

Lakialoite LA 12/2019 vp

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain 21 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään rikoslain (39/1889) 21 lukuun uusi 7 a § seuraavasti:

21 luku

Henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista

7 a §

Koulukiusaaminen

Joka kohdistaa toistuvasti toiseen henkilöön jonkin tai joitakin tämän pykälän toisessa momentissa mainituista teoista niin, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa, kärsimystä tai pelkoa loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa tai uhkaamaan loukattua, ja nämä teot tapahtuvat kouluympäristössä tai henkilöt tuntevat toisensa koulun kautta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, *koulukiusaamisesta* sakkoon. Koulukiusaamisen tekoja ovat:

1) ruumiillisen väkivallan tekeminen toiselle taikka tällaista väkivaltaa tekemättä toisen terveyden vahingoittaminen niin, että aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan;

2) valheellisen tiedon tai vihjauksen esittäminen toisesta siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, taikka muuten kuin aiemmin tässä kohdassa mainitulla tavalla toisen halventaminen;

3) toisen yksityiselämästä tiedon, vihjauksen tai kuvan esittäminen oikeudettomasti joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai muuten toimittamalla lukuisten ihmisten saataville siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa;

4) toisen pakottaminen oikeudettomasti väkivallalla tai uhkauksella tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin;

5) toisen pakottaminen muulla kuin 31 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla uhkauksella luopumaan taloudellisesta edusta, johon rikoksenteijällä tai sillä, jonka puolesta hän toimii, ei ole laillista oikeutta;

6) aseiden nostaminen toista vastaan tai muulla tavoin toisen uhkaaminen rikoksella sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa;

7) liikkumavapauden riistäminen toiselta oikeudettomasti sulkemalla sisään, sitomalla, kuljettamalla johonkin tai muulla tavoin tai toisen eristäminen tämän ympäristöstä;

Lakialoite LA 12/2019 vp

8) toisen omaisuuden hävittäminen tai vahingoittaminen oikeudetta tai tietovälineelle tallennetun tiedon tai muun tallennuksen oikeudeton hävittäminen, turmeleminen, kätkeminen tai salaaminen toisen vahingoittamiseksi;

9) irtaimen omaisuuden anastaminen toisen hallusta;

10) toisen irtaimen omaisuuden taikka kiinteän koneen tai laitteen käyttäminen luvatta;

11) toisen kotirauhan häiritseminen soittamalla puheluita tai lähettämällä matkapuhelimeen viestejä.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 17.10.2019

Timo Heinonen kok